

Een stoeltje om mee te dansen

De meeste Afrikaanse volken hebben stoeltjes of krukjes die uit één stuk hout gesneden zijn, maar hier hebben we duidelijk te maken met een stoeltje dat uit meerdere delen is samengesteld. Zetels zoals we hier zien afgebeeld, vinden we in Ivoorkust. De zetels van de daar woonachtige Dan, Guro, Baulé en Wee (ook bekend onder de naam Gere of Guéré) lijken sterk op elkaar.

Het hier afgebeelde exemplaar is samengesteld uit acht delen: vier poten, een zitting, twee houten lijsten aan weerszijden van de zitting en een rugleuning. De rugleuning is stevig aan de verlenging van de poten vastgezet door twee kruislingse wigjes. Ook stoeltjes zonder rugleuning komen voor. Stoeltjes met rugleuning schijnen later te zijn ontstaan naar voorbeeld van Europese stoelen. De zitting heeft aan de achterzijde een versiering. De stoeltjes zijn van de dorpsouderen en zijn zo laag, hier 10 cm, opdat zij ze 's nachts als hoofdsteen kunnen gebruiken.

Rituele functie

Bij de Wee spelen de stoeltjes een rol bij de rituelen die verband houden met de besnijdenis van meisjes. Of dat ook het geval is bij de Dan, Guro en Baulé is mij niet bekend.

Hans Himmelheber beschrijft in zijn artikel *Die Grossvater-Stühlchen der Guéré* dat hij in 1956 mee-maakte hoe deze stoeltjes gebruikt werden bij een dans.

De meisjes verblijven in een initiatiekamp zoals dat in ieder Wee-dorp in de droge tijd (januari-februari) gehouden wordt. Meisjes die naar het kamp gaan, vragen aan hun grootvader een stoeltje te leen voor de duur van het kamp. In het kamp vindt de besnijdenis plaats en oefenen de meisjes het zingen en dansen met de stoeltjes.

In aanwezigheid van moeders, jongere zusters en zelfs jonge jongens voeren ze op een open plek voor het kamp de geoefende dans op, waarbij hun gezicht en borst wit is gemaakt en hun haar in uiteenlopende, kunstige kapsels is opgemaakt.

Bij de dans stoten de meisjes het stoeltje op het ritme van het gezang tegen de grond. Ze dansen dus in gebukte houding.

Ze mogen echter niet op de stoeltjes zitten, hetgeen mogelijk te maken heeft met het feit dat er geen onrein bloed op de stoeltjes mag komen en dat het waarschijnlijk zeer pijnlijk is om te gaan zitten met de verse wonden van de besnijdenis.

Spreekwoorden

De stoeltjes vormen voor de Wee een cultuurelement dat de fantasie prikkelt en zo kennen de Wee spreekwoorden die gelinkt zijn aan de stoeltjes. Men zegt bijvoorbeeld: 'ga bo guli' (stoeltje op zijn erf). Dit is beeldspraak voor: in een discussie heeft ieder zijn standpunt en men kan bij het discussiegezelschap in ongenade vallen als men te sterk aan zijn eigen standpunt (zitplaats) vasthoudt.

justushouthuesen@gmail.com

©Kaart André Smit

Ivoorkust, het herkomstgebied van het afgebeelde stoeltje.

©Reimer Verlag

De initiandi dansen en zingen en stoten hun stoeltje op het ritme van hun gezang tegen de grond.

De ingesneden motieven in de zitting.

Literatuur

Himmelheber, H. (1965). *Die Grossvater-Stühlchen der Guéré*. In: *Baessler-Archiv, Neue Folge* Band XIII